УДК 338.45
JEL Classification: M21

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

©2024 БІЛЕЦЬКИЙ І. В., КОНДРАТЕНКО Н. О., РУДАЧЕНКО О. О.

УДК 338.45
JEL Classification: M21

Білецький І. В., Кондратенко Н. О., Рудаченко О. О.

Теоретико-методичні аспекти формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі України в умовах воєнного стану

У статті узагальнено теоретико-методичні аспекти формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану. Зазначено, що наслідки війни відчули глобально всі учасники будівельного ринку України та країн Європи. Ситуація, яка склалася насамперед через воєнну агресію рф, стримує інвесторів і змушує їх скорочувати фінансування проєктів на різних етапах їх реалізації або відмовлятися від них на передінвестиційній стадії. До того ж багато будівельних компаній стикаються з проблемами, пов'язаними зі втратою фінансової стійкості, що потребує формування відповідних фінансових стратегій, які мають враховувати наявність і правильний розподіл зовнішніх і внутрішніх ресурсів. Встановлено, що головною проблемою для підприємств будівельної галузі є створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні і реальних фінансово-кредитних механізмів для стимулювання промислового та житлового будівництва з метою підвищення конкурентоздатності галузі. Зазначено, що існує безліч факторів, які визначають стратегію розвитку будівельного підприємства. Для визначення стратегічних напрямів розвитку підприємств будівельної галузі проведено SWOT-аналіз та PEST-аналіз функціонування підприємств будівельної галузі. У рамках формування та реалізації стратегії розвитку підприємств будівельної галузі визначено стратегічні цілі. Встановлено, що формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі України в умовах воєнного стану вимагає комплексного використання ефективних організаційних та фінансово-економічних інструментів для вирішення проблем, які виникли протягом багатьох років і посилилися в умовах війни. Розроблено алгоритм формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі. Зроблено висновок, що формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану базується на використанні всіх наявних ресурсів виробництва, формуванні відповідної системи державного регулювання інвестиційних процесів у будівництві, використанні ефективних організаційних, правових та фінансово-економічних інструментів для реалізації стратегічних цілей розвитку суб'єктів господарювання.

***Ключові слова**: теоретико-методичні аспекти, формування, стратегія, розвиток, підприємство, будівельна галузь.*

***DOI:** https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-162-169*

***Рис.:** 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 15.*

***Білецький Ігор Васильович** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Чорноглазівська, 17, Харків, 61002, Україна)*

***E-mail:** igor.biletskyi@kname.edu.ua*

***ORCID:** https://orcid.org/0000-0002-4125-3931*

***Researcher ID:** https://www.webofscience.com/wos/author/record/AFA-7765-2022*

***Кондратенко Наталія Олегівна** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Чорноглазівська, 17, Харків, 61002, Україна)*

***E-mail:** 2123kondratenko@gmail.com*

***ORCID:** https://orcid.org/0000-0003-3305-9570*

***Researcher ID:** https://publons.com/researcher/1770332/nataliia-kondratenko/--*

***Рудаченко Ольга Олександрівна** – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Чорноглазівська, 17, Харків, 61002, Україна)*

***E-mail:** polkin87@ukr.net*

***ORCID:** https://orcid.org/0000-0001-9597-5748*

***Researcher ID:** https://www.webofscience.com/wos/author/record/2256142*

UDC 338.45
JEL Classification: M21

Biletskyi I. V., Kondratenko N. O., Rudachenko O. O. The Theoretical and Methodological Aspects of Forming the Development Strategy of Construction Enterprises in Ukraine under Martial Law Conditions

The article summarizes the theoretical and methodological aspects of the formation of the strategy for the development of enterprises in the construction industry under martial law. It is noted that the consequences of the war were felt globally by all participants in the construction market of Ukraine and European countries. The situation, which has developed primarily due to the military aggression of the russian federation, holds back investors and forces them to reduce funding for projects at different stages of their implementation or abandon them at the pre-investment stage. In addition, many construction companies face problems related

to the loss of financial stability, which requires the formation of appropriate financial strategies that must take into account the availability and proper distribution of external and internal resources. It is determined that the main problem for enterprises of the construction industry is the creation of a favorable investment climate in Ukraine and real financial and credit mechanisms to stimulate industrial and residential construction in order to increase the competitiveness of the industry. It is noted that there are many factors that determine the development strategy of a construction enterprise. To determine the strategic directions of development of enterprises in the construction industry, a SWOT analysis and a PEST analysis of the functioning of enterprises in the construction industry were carried out. Within the framework of the formation and implementation of the strategy for the development of enterprises in the construction industry, strategic goals are defined. It is determined that the formation of a strategy for the development of enterprises in the construction industry of Ukraine under martial law requires the integrated use of effective organizational, financial and economic tools to solve problems that have arisen over the years and intensified during the war. An algorithm for forming a strategy for the development of enterprises in the construction industry is developed. It is concluded that the formation of a strategy for the development of enterprises in the construction industry under martial law is based on the use of all available production resources, the formation of an appropriate system of State regulation of investment processes in construction, the use of effective organizational, legal, financial and economic tools for the implementation of strategic goals for the development of economic entities.

Keywords: *theoretical and methodological aspects, formation, strategy, development, enterprise, construction industry.*

Fig.: *2.* ***Tabl.:*** *2.* ***Bibl.:*** *15.*

Biletskyi Ihor V. *– Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Automation and Computer-Integrated Technologies, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Chornohlazivska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)*

E-mail: *igor.biletskyi@kname.edu.ua*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-4125-3931*

Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/AFA-7765-2022*

Kondratenko Nataliia O. *– Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Chornohlazivska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)*

E-mail: *2123kondratenko@gmail.com*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3305-9570*

Researcher ID: *https://publons.com/researcher/1770332/nataliia-kondratenko/--*

Rudachenko Olha O. *– Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship and Business Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Chornohlazivska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)*

E-mail: *polkin87@ukr.net*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-9597-5748*

Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/2256142*

Вступ. Нові загрози для всіх без виключення галузей національного господарства України сьогодні викликані бойовими діями на її території та багатьма проблемами в економіці країни. У зв'язку із цим загострюються питання стратегічного розвитку підприємств будівельної галузі, які на сьогодні виконують важливу функцію по відновленню, що позитивно впливає на рівень життя населення та у перспективі покращить післявоєнну економіку країни.

Одним із найважливіших секторів економіки є будівництво, яке визначає ефективність загальної економічної системи країни. Цей сектор є важливим для економіки будь-якої країни, оскільки він створює велику кількість робочих місць, споживає і виробляє продукцію для багатьох галузей національного господарства та формує інфраструктуру, яка забезпечує комфорт, безпеку та здоров'я людей. Наразі головною проблемою для підприємств будівельної галузі є створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні і реальних фінансово-кредитних механізмів для стимулювання промислового та житлового будівництва з метою підвищення конкурентоздатності галузі. Відповідно до умов сьогодення необхідним та актуальним є формування стратегії розвитку будівельних підприємств в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку підприємств будівельної галузі України завжди були у центрі уваги багатьох науковців і практиків, зважаючи на важливість будівництва для національної економіки. Варто зазначити наукові праці І. Адамської [1], В. Борейко [2], В. Дмитренка [3], О. Кононової [4], Л. Кулікової [5], О. Латишевої [6], Г. Лучко [7], О. Романенко [8] та ін.

Але, незважаючи на вагомий доробок вказаних авторів, деякі аспекти формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану залишаються недостатньо вивченими та потребують ґрунтовного дослідження.

Метою статті є узагальнення теоретико-методичних аспектів формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану.

Викладення основних матеріалів дослідження. Наслідки війни відчули глобально всі учасники будівельного ринку України та країн Європи. Сьогодні будівельний ринок України перебуває в складних умовах. Ситуація, яка склалася у першу чергу завдяки воєнної агресії рф, стримує інвесторів і змушує їх скорочувати фінансування проєктів на різних етапах їх реалізації або відмовлятися від них на передінвестиційній стадії. До того ж багато будівельних компаній стикаються з проблемами, пов'язаними зі втратою фінансової стійкості, що потребує формування відповідних фінансових стратегій, які мають враховувати наявність та правильний розподіл зовнішніх та внутрішніх ресурсів. Тому створення сучасної стратегії має враховувати всі елементи, які впливають на успіх будівельного підпри-

ємства. Своєчасне адаптування до змін в навколишньому середовищі дозволить покращити конкурентні позиції та піднести діяльність будівельних компаній на новий рівень.

Прогнозується, що у 2024 році будівельна галузь України буде орієнтована на відновлення та модернізацію інфраструктури, розвиток житлового і промислового будівництва. Попри економічні виклики, галузь має значний потенціал для зростання, особливо за підтримки уряду і міжнародних партнерів.

Впровадження інновацій та ефективне управління ресурсами стануть ключовими факторами успішного розвитку будівельної галузі. Підприємства будівельної галузі зіштовхнуться з двома викликами: дефіцит кваліфікованої робочої сили та цінами на будівельні матеріали, які залишаються високими через глобальну інфляцію та проблеми з постачанням. Усе зазначене вище вплине на загальну вартість будівельних проєктів і призведе до збільшення вартості нерухомості та відтермінує строки здачі об'єктів у експлуатацію [9].

Сьогодні слід розуміти, що для кожного будівельного підприємства має бути розроблена унікальна стратегія, яка відповідає певним умовам роботи та територіальної приналежності. Додаткові дослідження також повинні бути проведені щодо можливих змін, які можуть статися в будівельній галузі. Ці зміни можуть включати появу нових продуктів на ринку, можливість заміни певних продуктів іншими, передбачувані зміни в економічній та політичній ситуації в країні тощо. Але спільним для всіх підприємств будівельної галузі повинні бути стратегічні орієнтири розвитку, основними з яких сьогодні є такі:

1) збалансоване використання наявних ресурсів і максимальне використання потенціалу компанії для виконання стратегічних і тактичних цілей розвитку;
2) періодичний перегляд і уточнення існуючих конкурентних переваг підприємства в умовах стратегічних змін для підтримки і забезпечення їх високого рівня;
3) виділення ключових цінностей підприємства для формування корпоративної культури бізнесу [10];
4) гарантування достатнього рівня соціальної відповідальності та іміджу підприємства, щоб підтримувати досягнений рівень ділової репутації;
5) глибоке розуміння стратегічних змін на рівні підприємства, галузі та національного господарства в цілому.

Багато проблем соціально-економічних, фінансових, інституційних, технологічних та організаційних перешкоджають розвитку будівельної галузі в Україні. Їх виникнення переважно пов'язане з діяльністю забудовників, станом суміжних ринків і наявністю адміністративних бар'єрів, надмірна кількість яких стримує підприємництво, розвиток суб'єктів господарювання та здорову конкуренцію. Це перешкоджає прогресу в будівництві, обмежує підвищення якості продукції, підвищує її вартість і зменшує її доступність для споживачів.

Основними причинами, що негативно впливають на розвиток підприємств будівельної галузі та активізацію діяльності в будівництві, є:

- високі інвестиційні ризики, нестабільний фінансовий стан багатьох підприємств і, як наслідок, низька привабливість для інвесторів вкладень у виробництво будівельної продукції;
- високий ступінь зносу основних фондів, їх занедбаність через відсутність інвестиційного попиту [3];
- кредитна політика, яка призвела до того, що банківський капітал і капітал інших фінансових установ не були зацікавлені у розвитку виробничого потенціалу підприємств України;
- відсутність кваліфікованих кадрів на будівельних підприємствах, у тому числі через мобілізацію.

Дуже важливим вважається регіональний аспект, оскільки розвиток підприємств будівельної галузі залежить від регіональної специфіки, оскільки кожен регіон має різні географічні, соціально-економічні, демографічні та сировинно-ресурсні характеристики, а також різні потенціали.

Так, наприклад, ринок будівельних матеріалів і будівельної продукції у західній Україні є привабливим для інвестицій через низку переваг. У результаті війни цей регіон зазнав менших збитків, що сприяє інвестиціям. Виробництво будівельних матеріалів стало більш економічним і доступним у західній Україні завдяки добре розвиненій інфраструктурі та значним запасам місцевих ресурсів.

Галузь розвивається завдяки державним ініціативам і програмам підтримки будівництва з комерційними структурами, які створюють сприятливі умови для інвесторів. Низькі витрати на виробництво та кваліфікована робоча сила роблять місце привабливим для інвестицій. Особливо на Закарпатті інвестиції в будівельну галузь залишаються привабливими. Водночас для відновлення інфраструктури та житла на Східній Україні необхідні значні обсяги будівельних матеріалів, що забезпечує високий попит на цю продукцію. Європейські виробники будівельних матеріалів зможуть імпортувати товари до країни, щоб задовольнити цей попит. Логістичний аспект є важливим і постійно обговорюється. Державні програми підтримки будівництва та міжнародні інвестиції також сприяють розвитку ринку. Таким чином, у довгостроковій перспективі вкладення в цей сектор можуть принести значні прибутки.

Існує безліч факторів, які визначають стратегію розвитку будівельного підприємства. Рис. 1 демонструє модель основних факторів, які визначають рішення щодо вибору загальної стратегії розвитку будівельного підприємства. Взаємодія наведених факторів є комплексною, але має певні специфічні відмінності для галузі і будівельних підприємств.

Для визначення стратегічних напрямів розвитку підприємств будівельної галузі необхідно провести SWOT-аналіз та PEST-аналіз (табл. 1–2).

У результаті проведеного стратегічного аналізу функціонування підприємств будівельної галузі можна зазначити, що основними проблемами, які перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів, є такі:

- відсутність джерел фінансування будівництва;
- високий рівень зносу основних фондів;

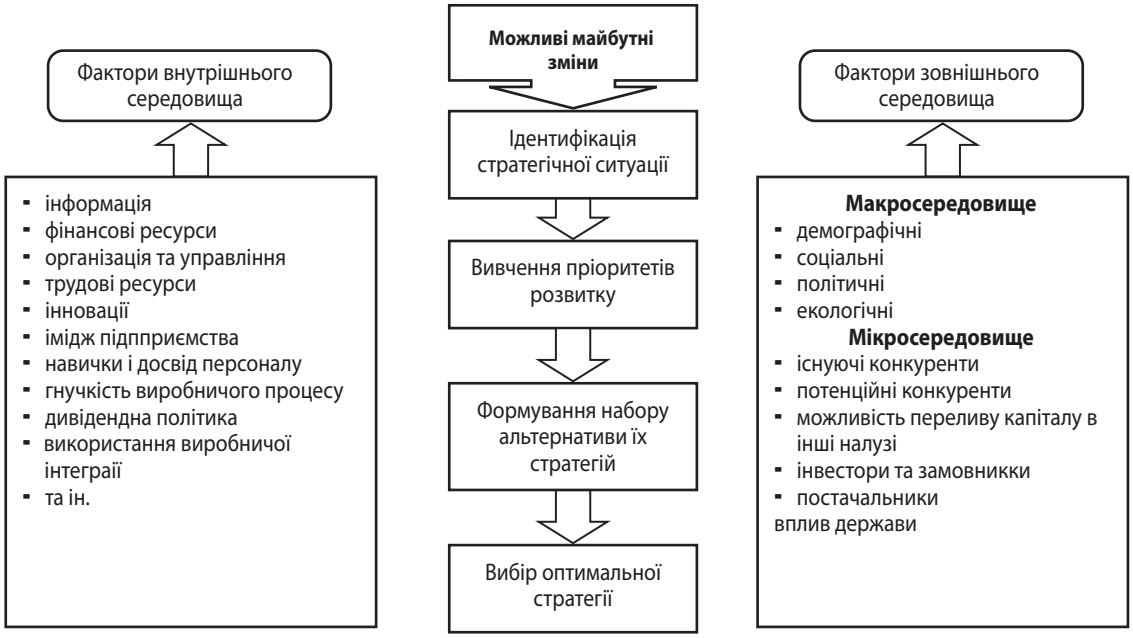

Рис. 1. Модель прийняття рішення щодо вибору стратегії розвитку

Джерело: [11]

Таблиця 1

SWOT-аналіз підприємств будівельної галузі

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Висока якість та конкурентоспроможність будівельної продукції. 2. Високий ступінь дотримання договірних зобов'язань. 3. Інвестиційний потенціал населення на ринку житла. 4. Ефективна політика ціноутворення. 5. Інноваційний потенціал виробництва. 6. Створення нових робочих місць. 7. Ефективна маркетингова політика	1. Недосконалість законодавства. 2. Недостатня кількість кваліфікованих кадрів. 3. Зниження внеску будівельної галузі у формування ВВП України. 4. Низька інноваційна активність. 5. Зниження платоспроможності населення. 6. Збільшення рівня витрат на сировину, енергію, паливо. 7. Брак коштів та збитковість підприємств будівельної галузі. 8. Зниження якості будівельної продукції через використання неякісних матеріалів та дешевої робочої сили. 9. Інфляційні процеси. 10. Високий рівень травматизму та професійних захворювань
Можливості	**Загрози**
1. Перспективи підвищення попиту на будівельну продукцію, зокрема житло, інженерні споруди, соціальні об'єкти. 2. Потенціал ринку збуту в Україні та освоєння нових сегментів ринку. 3. Розширення галузі за рахунок об'єктів комерційної нерухомості. 4. Використання відновлюваних джерел енергії та, як наслідок, зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. 5. Забезпечення участі громадськості у процесах прийняття рішень. 6. Підвищення соціальної відповідальності бізнесу. 7. Партнерство з банківською сферою для реалізації будівельних і фінансових проєктів	1. Нестабільність політичної ситуації в країні та недосконале законодавство. 2. Рівень корупції. 3. Загроза збільшення податкових ставок та умов кредитування. 4. Випадки невиконання договорів. 5. Залежність від імпортних джерел енергії, сировини, обладнання, технологій. 6. Посилення податкового тиску. 7. Загроза саботажу, кібератак, тероризму. 8. Високий рівень інфляції. 9. Екологічні ризики. 10. Збільшення кризових явищ у економіці країни

Закінчення табл. 1

Можливості	Загрози
8. Вдосконалення механізму іпотечного кредитування і системи застави за квартиру для залучення населення середнього та нижче середнього класів. 9. Впровадження нових технологій, стандартів, сертифікації, патентування	11. Поява нових конкурентів на ринку. 12. Зменшення рентабельності будівництва житла

Джерело: побудовано авторами за [4; 12–13]

Таблиця 2

PEST -аналіз функціонування підприємств будівельної галузі

Політичні	Економічні
1.Нестабільність політичної ситуації. 2. Рівень корупції. 3. Законодавче регулювання. 4. Рівень державної підтримки. 5. Державне регулювання конкуренції в галузі. 6. Недосконала податкова політика. 7. Надійність та стабільність міжнародних відносин. 8. Активна участь у євроінтеграційних процесах	1. Рівень економічного розвитку. 2. Рівень інфляції. 3. Рівень конкуренції у галузі. 4. Інвестиційна привабливість. 5. Ціни на будівельні матеріали. 6. Ціни на енергоносії. 7. Стабільність валютного курсу
Соціальні	**Технологічні**
1. Демографічні характеристики. 2. Рівень доходів населення. 3. Якість життя. 4. Соціальні норми та гарантії. 5. Ціннісні орієнтири. 6. Національні та культурні особливості. 7. Рівень освіти населення. 8. Міграційні процеси. 9. Рівень безробіття. 10. Рівень медичного обслуговування	1. Рівень технічного оснащення виробництва. 2. Рівень автоматизації виробничих процесів. 3. Рівень інноваційних технологій. 4. Рівень інформаційного забезпечення. 5. Рівень цифровізації. 6. Рівень екологічності будівельної продукції. 6. Рівень енергоефективності та ресурсозбереження. 7. Стандартизація та патентування

Джерело: побудовано авторами за [4, 12–13]

- бюрократичні перешкоди на шляху реалізації інвестиційних проєктів;
- недосконала система ціноутворення;
- недосконала система нормативно-правового регулювання;
- низький рівень інвестиційної активності будівельних підприємств.

Тому ускладнені війною можливості функціонування будівельних підприємств вимагають негайного пошуку ефективних рішень для подолання кризи та швидкого визначення стратегічних напрямків розвитку. Ці рішення дозволять підприємствам витримати навантаження складної економічної ситуації, забезпечити безперервність своєї діяльності та пристосуватися до змін стратегічного характеру.

Багато причин пояснюють необхідність розробки та впровадження стратегії розвитку підприємств будівельної галузі, зокрема [14]:

1) значна енергоємність і матеріалоємність галузі, потреба в модернізації виробництва;
2) зниження попиту на продукцію будівельної галузі внаслідок кризових тенденцій у будівництві;
3) відсутність обґрунтованої ефективної програми розвитку галузі на середньостроковий та довгостроковий періоди;
4) складність відносин між виробниками будівельної продукції та будівельними підприємствами; потреба в пошуку нових форм взаємодії влади та підприємств будівельного комплексу для будівництва доступного житла;
5) значний імпорт продукції промисловості будівельних матеріалів за наявності місцевих сировинних ресурсів.

Сталий розвиток будівельної галузі передбачає використання ресурсів, технологій і процесів будівництва, які відповідають потребам сучасного суспільства. Одним із найважливіших факторів розвитку будівельних підприємств є використання наявного ресурсного потенціалу, який забезпечує всі види поточної діяльності суб'єктів господарювання.

До основних видів ресурсів виробництва будівельної продукції відносять:

- виробничі;
- інвестиційні;
- фінансові;
- кадрові.

Тобто ефективне використання виробничої, інвестиційної, фінансової та кадрової складової ресурсного потенціалу дозволить формувати та реалізовувати стратегії розвитку підприємств будівельної галузі.

Нарощування та ефективне використання виробничої складової ресурсного потенціалу дозволить: знижувати собівартість будівельної продукції при дотримання норм її якості; забезпечувати високий рівень фондовіддачі; розвивати логістичну та транспортну інфраструктури підприємств; реалізовувати програми енерго- та ресурсозбереження.

Інвестиційна складова ресурсного потенціалу вирішує питання: пошуку шляхів залучення іноземних інвестицій; формування дієвої інвестиційної стратегії; формування інвестиційних резервів в умовах фінансових обмежень.

Фінансова складова ресурсного потенціалу будівельного підприємства виконує такі функції: контроль за погашенням кредиторської заборгованості; підвищення коефіцієнтів абсолютної ліквідності; рефінансування дебіторської заборгованості тощо.

Кадрова складова ресурсного потенціалу будівельного підприємства є ключовою з точки зору стратегічного управління. Вона передбачає: наявність висококваліфікованих кадрів на підприємствах будівельної галузі; наявність персоналу з досвідом роботи в будівельній сфері; наявність системи підготовки та підвищення кваліфікації кадрів відповідно до стратегічних цілей діяльності підприємства; впровадження сучасних систем стимулювання персоналу; моніторинг охорони праці та здоров'я працівників підприємств.

Формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі базується на принципах системності, комплексності, цілеспрямованості, пріоритетності, ефективності та адаптації і має на меті: забезпечити доступне та енергоефективне житло для населення; забезпечити основні будівлі та споруди для бізнесу, транспорту та соціальної інфраструктури; створити місця для концентрації продуктивних сил.

У рамках формування та реалізації стратегії розвитку підприємств будівельної галузі визначено такі стратегічні цілі:

Стратегічна ціль 1. Структурні зрушення у системи управління та інституціонального забезпечення будівельної галузі.

Стратегічна ціль 2. Стратегічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств будівельної галузі.

Стратегічна ціль 3. Розвиток житлового будівництва з урахуванням інтересів всіх верств населення.

Стратегічна ціль 4. Розвиток виробництва будівельної продукції на основі використання територіальних ресурсів.

Стратегічна ціль 5. Делегування повноважень асоціативним підприємницьким та громадським організаціям у сфері будівництва [15].

Хоча існує значна кількість цілей і завдань, пов'язаних із формуванням стратегії розвитку підприємств будівельної галузі, досвід європейських будівельних компаній показує, що коли існує багато стратегічних цілей у суб'єктів господарювання, вони, як правило, не в змозі реалізувати намічені цілі, не маючи достатніх ресурсів для їх досягнення.

Формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі України в умовах воєнного стану вимагає комплексного використання ефективних організаційних та фінансово-економічних інструментів для вирішення проблем, які виникли протягом багатьох років та посилилися в умовах війни. Зауважимо, що методичне забезпечення реалізації стратегії розвитку підприємств будівельної галузі повинно бути адекватним поставленим пріоритетним стратегічним цілям, які спрямовані на досягнення певного рівня конкурентоспроможності та ділової активності суб'єктів господарювання. Воно має на меті забезпечити об'єктивність стратегічних прогнозів; розробку результативних короткострокових програм розвитку; адекватність і відповідність системи показників і критеріїв ефективності; встановлення норм досягнення оптимальних планових показників відповідно до поставленого плану.

Слід зазначити, що формування ефективної стратегії розвитку будівельного підприємства вимагає послідовного виконання основних етапів (рис. 2).

За допомогою ефективного стратегічного управління та планування підприємства будівельної галузі можуть стати більш конкурентоспроможними, зберегти наявні та завоювати нові позиції на ринку, покращити загальні економічні показники та ефективно працювати в майбутньому. Прийняття управлінських рішень щодо реалізації стратегії розвитку підприємств будівельної галузі є важливим пунктом виконання таких стратегій та здебільшого залежить від безпечного або небезпечного знаходження суб'єкта господарювання на певній території України в умовах воєнного стану, їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

Висновки. Узагальнюючи все вищенаведене, можна зробити висновок, що формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі в умовах воєнного стану базується на використанні всіх наявних ресурсів виробництва, формуванні відповідної системи державного регулювання інвестиційних процесів у будівництві, використанні ефективних організаційних, правових і фінансово-економічних інструментів для реалізації стратегічних цілей розвитку суб'єктів господарювання.

Перспективою подальших досліджень має бути побудова механізму організаційного забезпечення реалізації стратегії розвитку підприємств будівельної галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник.* 2019. № 5. С. 7–15.

2. Борейко В. І. Будівельна галузь як індикатор та стимулятор розвитку національної економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2015. № 6. С. 102–106.

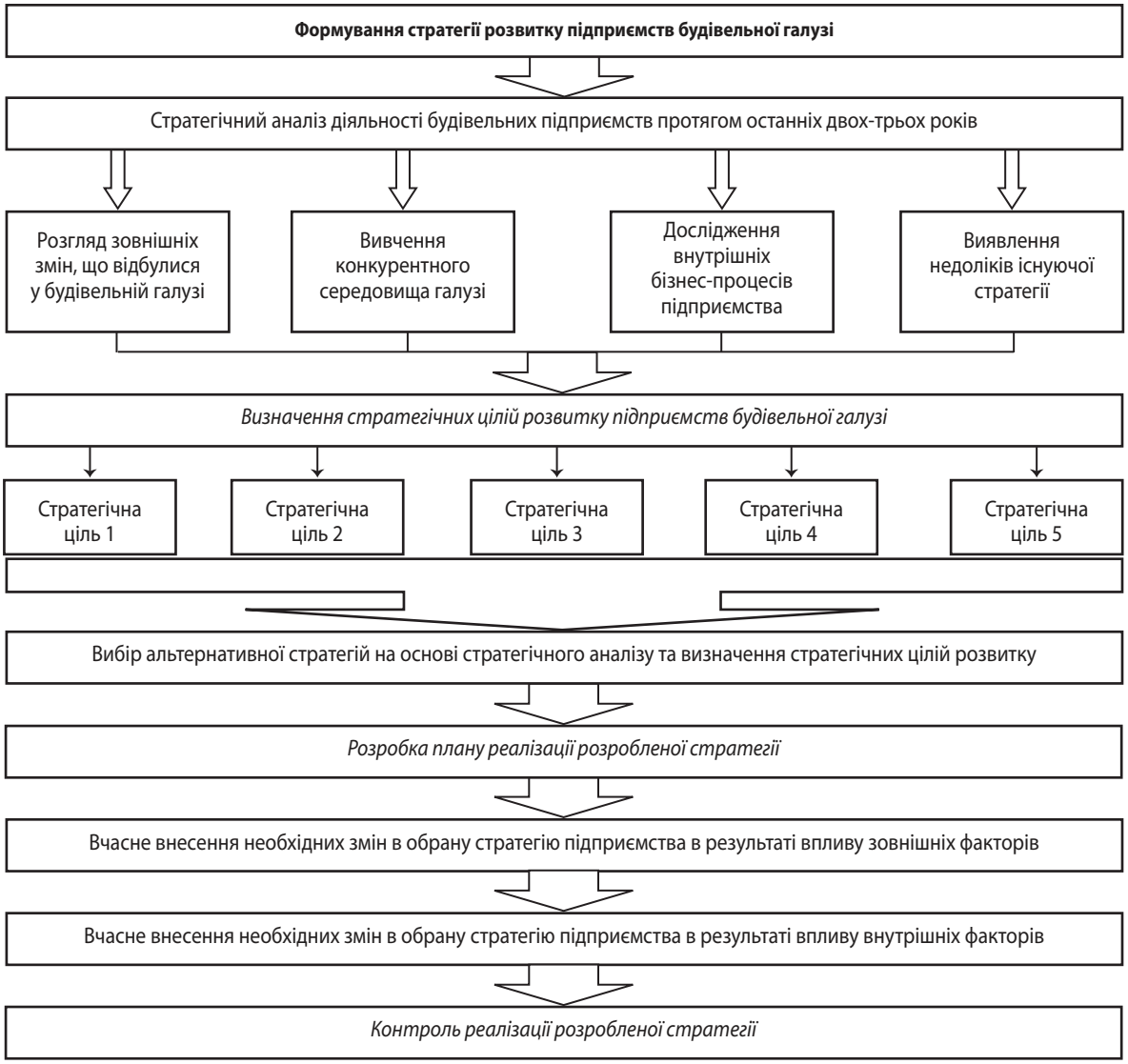

Рис. 2. Алгоритм формування стратегії розвитку підприємств будівельної галузі

Джерело: розроблено авторами

3. Дмитренко В. І. Проблеми та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. № 2 (58). С. 120–127.

DOI: 10.31732/2663-2209-2020-58-120-12

4. Кононова О. Ефективність стратегій розвитку будівельної галузі : монографія. Херсон : Гельветика, 2021. 432 с.

5. Кулікова Л. В. Сучасні тенденції розвитку будівельних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід.* 2017. № 8. С. 52–55.

6. Латишева О., Сайко А. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. *Економічний вісник Донбасу.* 2019. № 2 (56). С. 66–73.

7. Лучко Г., Когут І. Актуальні проєкти стратегічного розвитку будівельної галузі України. *Ефективна економіка.* 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_202 0/67.pdf

8. Романенко О. В., Алавердян Л. М. Огляд стану та оцінка потенціалу розвитку будівельної галузі України. *Ефективна економіка.* 2020. № 4.

DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.59

9. Будівельний ринок України 2024 року. URL: https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2024/ukrainian-construction-market-in-2024

10. Довбня С. Б., Найдовська А. О., Хитько М. М. Стратегія підприємства : навч. посіб. Ч. 1. Дніпропетровськ : НМетаАУ, 2011. 71 с.

11. Ліпич Л. Г., Чорнуха І. В., Цимбалюк І. О. Формування стратегії розвитку будівельного підприємства в умовах інвестиційної конкуренції : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 212 с.

12. Білецький І. Будівельна галузь України: наслідки пандемії та перспективи подальшого розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2021. №3. С. 295–302. URL: http://ujae.org.ua/budivelna-galuz-ukrayiny-naslidky-pandemiyi-ta perspektyvy-podalshogo-rozvytku/

13. Ткаченко Т., Токарська Ю. Проблеми та перспективи фінансування будівельної галузі в Україні. *Сучасні проблеми економіки і підприємництво.* 2017. Вип. 20. С. 158–163.

14. Андрусів С. В. Стратегічні пріоритети розвитку будівельної галузі держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 16, ч. 1. С. 10–13.

15. Пинда Ю. В. Стратегія розвитку будівельного сектору України : монографія. Львів : Растр-7, 2018. 327 с.

REFERENCES

Adamska, I. "Suchasnyi stan i tendentsii rozvytku budivelnoi haluzi Ukrainy" [The Current State and Development Trends of the Construction Industry of Ukraine]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 5 (2019): 7-15.

Andrusiv, S. V. "Stratehichni priorytety rozvytku budivelnoi haluzi derzhavy" [Strategic Priorities for the Development of the Construction Industry of the State]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 1, no. 16 (2017): 10-13.

"Budivelnyi rynok Ukrainy 2024 roku" [Construction Market of Ukraine in 2024]. https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2024/ukrainian-construction-market-in-2024

Biletskyi, I. "Budivelna haluz Ukrainy: naslidky pandemii ta perspektyvy podalshoho rozvytku" [The Construction Industry of Ukraine: Consequences of the Pandemic and Prospects for Further Development]. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. 2021. http://ujae.org.ua/budivelna-galuz-ukrayiny-naslidky-pandemiyi-ta perspektyvy-podalshogo-rozvytku/

Boreiko, V. I. "Budivelna haluz yak indykator ta stymuliator rozvytku natsionalnoi ekonomiky" [The Construction Industry as an Indicator and Stimulator of the Development of the National Economy]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 6 (2015): 102-106.

Dmytrenko, V. I. "Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpryiemstv budivelnoi haluzi" [Problems and Prospects of the Development of Enterprises in the Construction Industry]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, no. 2(58) (2020): 120-127.

DOI: 10.31732/2663-2209-2020-58-120-12

Dovbnia, S. B., Naidovska, A. O., and Khytko, M. M. *Stratehiia pidpryiemstva* [Enterprise Strategy], part 1. Dnipropetrovsk: NMetaAU, 2011.

Kononova, O. *Efektyvnist stratehii rozvytku budivelnoi haluzi* [Effectiveness of Construction Industry Development Strategies]. Kherson: Helvetyka, 2021.

Kulikova, L. V. "Suchasni tendentsii rozvytku budivelnykh pidpryiemstv" [Modern Trends in the Development of Construction Enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8 (2017): 52-55.

Latysheva, O., and Saiko, A. "Budivelna haluz Ukrainy: suchasnyi stan ta yii rol u zabezpechenni staloho rozvytku natsionalnoi ekonomiky" [The Construction Industry of Ukraine: Current State and Its Role in Ensuring the Sustainable Development of the National Economy]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 2(56) (2019): 66-73.

Lipych, L. H., Chornukha, I. V., and Tsymbaliuk, I. O. *Formuvannia stratehii rozvytku budivelnoho pidpryiemstva v umovakh investytsiinoi konkurentsii* [Formation of the Development Strategy of the Construction Enterprise in Conditions of Investment Competition]. Lutsk: Vezha-Druk, 2015.

Luchko, H., and Kohut, I. "Aktualni proiekty stratehichnoho rozvytku budivelnoi haluzi Ukrainy" [Actual Projects of Strategic Development of the Construction Industry of Ukraine]. Efektyvna ekonomika. 2020. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/67.pdf

Pynda, Yu. V. *Stratehiia rozvytku budivelnoho sektoru Ukrainy* [Strategy for the Development of the Construction Sector of Ukraine]. Lviv: Rastr-7, 2018.

Romanenko, O. V., and Alaverdian, L. M. "Ohliad stanu ta otsinka potentsialu rozvytku budivelnoi haluzi Ukrainy" [Overview of the State and Assessment of the Development Potential of the Construction Industry of Ukraine]. *Efektyvna ekonomika*, no. 4 (2020).

DOI: 10.32702/2307-2105-2020.4.59

Tkachenko, T., and Tokarska, Yu. "Problemy ta perspektyvy finansuvannia budivelnoi haluzi v Ukraini" [Problems and Prospects of Financing the Construction Industry in Ukraine]. *Suchasni problemy ekonomiky i pidpryiemnytstvo*, no. 20 (2017): 158-163.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2024 р.

Статтю прийнято до публікації 22.04.2024 р.